

Artà

PREMSA
ORDINA

ANY I - NÚM. 3

PERIÒDIC INDEPENDENT D'INFORMACIÓ LOCAL

ARTÀ, MAIG 1983

La nostra portada vos presenta en aquest mes de Maig **SES CASES D'AUBARCA**.

Elles són el punt de referència de les nostres històries d'es Saulonar.

Avui resten tancades i solitàries. Sols dos cans de bestiar fermats baix de ses porxades. Altre temps foren cobits i rebost d'una gent que, a força de feina, xuclava la saba de la terra convertida en queviures.

Vint i tantes famílies alimentava Aubarca fins als anys cinquanta.

Avui sols una mica de pastura per a quatre cabres i dos porcs.

Ha mort la civilització agrícola, i està tirant les darreres coces la industrial.

Un altre món i unes altres formes de viure ens apareixen al llunyedar.

Esperem que, amb aquestes, ens vengui als homes una mica de l'esperança perduda i una alliberació de les angúnies i els recels.

Aquí, a la clastra d'Aubarca, se senten cantar cada dia d'aquest mes de Maig, els rossinyols.

AL RECÉS DEL PUJOL

"Després d'una vida llarga o curta, accidentada o pacífica, poder dormir prop de Vós el somni etern!".

(Josep F. Sureda i Blanes:

Salteri de la Mare de Déu de Sant Salvador d'Artà).

La secció editorial del nostre periòdic es veu solcada avui per una sentida retxa de dol. Ha mort un distingit artanenc i un admirat i benvolgut amic: D. Josep Francesc Sureda i Blanes ens ha deixat.

Nombrosos són els caires de la riquíssima humanitat de Don Josep Francesc que podrien esser aquí glossats: fou un eminent metge internista, un pintor primorós, un escriptor de curades i exquisites proses... Mes nosaltres, des d'aquestes pàgines, el volem evocar especialment com el fill devotíssim de la Mare de Déu de Sant Salvador per a la qual escrigué aquesta petita joia literària que és el Salteri, un dels llibres que més hem llegit i que més estimam.

L'amor a Sant Salvador, l'amor a Artà i l'amor a la terra i a la seva gent eren, en Don Josep Francesc, una sola i mateixa cosa; i així roman, bellament expressat, en el seu Salteri, teixit amb totes aquestes amors.

Després de llarga i delicadíssima infermetat, ha mort, Don Josep Francesc, en temps de primavera gentil, tot just començant el mes de Maria. Com el camp en aquest temps de primavera, en un dia del mes de maig, ha renascut a la vertadera vida; i ha passat a romandre en el nostre record.

I cada vegada que lleguem de bell nou el seu Salteri serà com si parlàssim amb ell de les nostres coses. Descansi en la pau benhaurada, al recés del pujol.

Artà

Año 1 - N.º 3 - Maig 1983

Colaboradores:

GABRIEL GENOVART
PLANAS SANMARTÍ
JOSEP MELIÀ
JOAN REUS (Fotografia)
MARGARIDA SIQUIER
NICOLAU CASELLAS
BONET DE SES PIPES
MACIÀ RIERA
GREGORI MATEU
SANTIAGO PERELLÓ
BERNARDO COMAS
ANTONI GINARD CANTÓ
JOAN SARD I PUJADAS
JAIME MASSANET
J. MASCARÓ PASSARIUS

Coordinación:

SERAFÍ GUISCAFRÈ I
JOAN ESCANELLAS I LLINÀS

Dirección: ARPO

●
IMPRENTA POLITÉCNICA
Troncoso, 3. Teléfono 21 26 60
Palma de Mallorca
Depósito Legal P.M. 203-1983

PREGUNTA:

—Y tu hijo mío... ¿eres de extrema derecha o de extrema izquierda?

RESPUESTA:

—No señor, yo soy de Extremadura, afincado en Artà.

gloses il·lustrades

Han passat ses eleccions
després de forta campanya;
ets independents, amb manya,
cercaren tots es racons;
varen fer pocs rovegons,
que guanyassin no estranya.

Si anau tots ben coordinats
tendreu es poble content;
li toca a S'Ajuntament
es fer feina tots plegats,
que tots heu estat votats
per gent de coneixement.

Es poble d'Artà espera
de voltros rebre bon fruits;
no mos 'graden ets embuis
i volem sa gent feinerà;
no mos buideu sa cartera,
que avantatge ja ne duis.

RINCON DEL COLOMBOFILO

Se están desarrollando con toda normalidad las sueltas marítimas del Club Colombófilo local. Aunque, todo hay que decirlo, con júbilo para unos y tristeza para otros.

Júbilo para quienes hayan saboreado las mieles del triunfo. Tristeza para los que se han pasado horas oteando el horizonte y esperando a sus palomas que no regresaron. A veces debido al mal tiempo y otras a la larga distancia.

Este es un deporte para hombres de una sensibilidad muy especial.

La clasificación en el momento de recibir el comunicado era como sigue.

1.º IBIZA (182 kms.) M. Riera, A. Nicolau.

2.º IBIZA: R. Domingo, J. Infante.

3.º IBIZA: 1.º y 2.º J. Rotger.

4.º IBIZA: G. Vives y J. Rotger.

5.º IBIZA: R. Domingo, G. Ferrer.

6.º IBIZA: M. Riera, R. Domingo.

7.º IBIZA: J. Rotger, A. Nicolau.

CALA VADELLA (209 kms.) G. Ferrer, M. Riera.

MUCHAMIEL (Alicante) (420 kms.) J. Infante, G. Vives.

ORIHUELA (Alicante) (412 kms.) A. Salom, M. Riera.

CABEZA DE BUEY (Badajoz) (765 kms.) J. Bauzá, M. Riera.

TOTANA (Murcia) (460 kms.) E. Acedo, J. Esteve.

Creemos que con esta nota de las diversas clasificaciones podrán darse cuenta del esfuerzo, la pericia y paciencia que necesitan los preparadores de estas palomas. Y no hablamos de costes porque todos los deportes son caros.

Enhorabuena al Club Local y, ADELANTE.

BUCHE

EL FUTBOL LOCAL

Lo más destacable ha sido el gran fin de liga que ha tenido nuestro representante en Tercera Nacional. En otro lugar se informa de particularidades que ha tenido su excelente primera temporada.

De los Clubs inferiores, lástima del JUVENIL que no haya podido concluir como había empezado. Del AVANCE, tanto los Alevines como los Infantiles se les puede clasificar de Aprobado con notas altas, que es como terminaron en la tabla clasificatoria. Y un SOBRESALIENTE para los BENJAMINES que fueron Campeones de la comarca.

Debemos señalar que en las selecciones regionales, tanto en Juveniles como en Infantiles Artá ha tenido dos representantes; JOSE MARIA, portero del Artá, y con un poco más de experiencia se hace con la titularidad balear ya que madera no le falta. Juan Andrés Vives, portero del Avance, fue también seleccionado, no faltando a ninguna concentración. Sabemos que el seleccionador cuenta con él y ya hubiera sido alineado de no hallarse con Ferrer, el ibicenco, que es un valladar. Con toda seguridad, Vives jugará algunos partidos.

Creemos es lo más significativo del FUTBOL artanense.

J. MASSANET

AL AMIC JOAN BOIRA

Mestre Joan Boira siempre había sido un hombre alegre, dicharachero, amigo de tertulias, buen orador y amante de la buena mesa, sobre todo de la "cuina mallorquina". Siempre decía que delante de una "porcella rostida" al estilo de la tierra o de un "bon peix en es forn", todo lo demás eran cuentos chinos, eso sí, sin despreciar a nadie.

Desde hacía varios días a mestre Joan Boira no se le veía muy fino. Sus comidas pantagruélicas que le preparaba n'Antonia de Can Faro se habían reducido a un simple platito de arroz brut o a una tortillita de patatas que aun dejaba más de la mitad; la bebida no la probaba, y aquella pipada larga y lenta acompañada de café y coñac había sido sustituida por un "celta curt" y una infusión de manzanilla.

Cuando entré en Can Faro, Antonia hablaba bajito con su marido en Bernat. De espaldas a ellos, en su rincón habitual, en Joan Boira revolvía con la cuchara su sopita de caldo. —"Fa més de mitja hora que està en ses mateixes i encara ni l'ha provada, sa sopa. —Amb ell no hi ha res a fer", deia en Bernat. "S'altra diassa li vaig pescar un amfós de "coions de mico", per veure si s'alegrava un poc i ni tan sols no en va fer cas. —¡Crec que està ben fotut d'es boll! "

Me acerqué a Joan y me senté a su lado. Había suficiente confianza para hacerlo, ya que nos conocíamos desde niños. El, como yo, había nacido en la Calatrava, su padre, mestre Antoni Amorós (a) Boira, tenía un taller de carpintería en la calle Montserrat; en el trabajaban muchos hombres, y en Joanet allí aprendió el oficio. Fueron años duros; luego con el turismo y la construcción todo cambió; con los años el taller pasó a ser de su propiedad, hasta que más tarde lo vendió a un alemán por un buen montón de duros, tantos que, puestos a interés, le dan para vivir con holgura.

Un día que visitó un hotel de Can Pastilla conoció a una camarera de ojos grandes y azules que trastocó su apacible vida de soltero. Esta mujer, llamada Margarida, era natural de Artá, y con ella se casó el amigo Joan. Vivieron varios años en Palma hasta la venta del taller; luego compraron una casa en la villa artanense, y aquí viven desde hace veinte años.

Cuando pregunté an en Joan lo que le pasaba, me miró con ojos tristes y me dijo: "Los partidos políticos han destrozado mi vida; tú sabes que yo de siempre sólo he conocido un régimen como la mayoría de los españoles. Pues ahora, con tantos partidos y tantas leches, uno ya no sabe por donde tirar, hasta mi mujer me ha traicionado pasándose al socialismo".

—Jope! ... ¿Y cómo lo has notado?

—Pues muy sencillo, hace varias noches me levanté como es costumbre en mí, a orinar. Al poco rato, cuando regresé a la habitación, encontré a na Margarida agarrada con fuerza a la almohada que sujetaba entre las piernas, mientras entre sueños repetía una y otra vez esta cantinela: "Felipe, capullo, yo quiero un hijo tuyo..." —Más tarde me enteré de que, sin decirme nada, se había afiliado al Partido Socialista Obrero Español.

Quina putada, amic Joan!

"Un partit que tenint majoria en es poble, sols no ha pogut tenir-hi es batle".

ARPO

Un caso insólito

LUIS RIPOLL

■ Un día —hacia 1974— quiso enseñarme algo. Quien quería hacerme esta distinción era un conocido médico, amigo de la infancia, compañero en un parvulario de monjas, desde cuyas aulas repartidas en tres pisos se contemplaba uno de los más bellos e interesantes paisajes de mar mallorquines: el contramuelle, los astilleros, las barcas de bou, el puerto comercial, el Jonquet, El Terreno que, por aquellos días, no pasaba de ser un línea de casas muy moderadamente altas, junto al mar.

■ Lo que quiso enseñarme, era su reciente producción pictórica. Recuerdo que, entonces, le dije que si no hubiera hecho otra cosa que pintar en vez de dedicarse a su facultativa profesión —con éxito ciertamente— si se hubiera puesto ante el paisaje y pintarlo, hoy —entonces— podríamos hablar de un artista de renombre y cuyos cuadros, de seguro, se cotizarían de manera considerable.

—Pues esto está muy bien, le aseguré. Esto, además, tendría una acogida excelente; interesantísima.

—¿Tú crees?, me contestó.

■ Yo estaba convencido de ello, y sabía además, que el profesional aludido, que no era otro que Pep Francisco Sureda i Blanes (que nos acaba de dejar) hacía muchos, muchísimos años que pintaba, pero que, caso insólito, nunca se decidió, no sólo a exponer, sino prácticamente a mostrar a nadie su producción. Quizás aquellas palabras mías fueron la tradicional *empena* que tantas veces nos falta a los mallorquines para decidimos a completa; una acción que no sólo podemos sino debemos realizar.

■ El empujón hizo sus efectos. Y así, el conocidísimo médico, comenzaba también a ser conocido pintor: en el otoño de 1975 expone en "Galerías Costa". La crítica recibió su obra sin reservas, calurosamente y el público también. Un año después, en 1976, nueva exposición e igual resultado positivo, en "Galerías Xaloc" y mientras tanto, una de sus obras, "Puerto de Palma", que tantas veces observaba desde su propio estudio, se incluía en el calendario del Fomento del Turismo. En los menuales le acompañan pintores muy conocidos: Fornés, Caty Juan,

Ventosa, Miralles, Rosa Palou, Carlos Puntis, Forteza, Monique Girard.

■ Sureda Blanes había quedado así catalogado en la nómina de los pintores mallorquines actuales. Nos encontramos —con todo el asombro que se quiera— ante un verdadero profesional de la pintura. Y no lo era por pura casualidad, sino porque durante toda su vida pintó y —casi— murió con los pinceles en la mano. Venía, desde luego, de familia de médicos y de pintores y puede decirse que pintó desde la niñez, desde aquellos tiempos —tan lejanos— de los "Jardines de la Infancia", en el Puig de Sant Pere. Su abuelo, Pedro Blanes Mestre —doctor en Medicina— fue discípulo de Salvador Torres, que figuraba merecidamente entre los maestros mallorquines de hacia la mitad del XIX. Su madre, era una excelente aficionada; su tío se llamó Pedro Blanes Viale, pintor modernista de sobras conocido...

■ Con esta ascendencia, Pep Francisco coge primero el lápiz y después a paleta, casi niño, y con mandilón puesto para no mancharse. Pero ¡Ojo! no en solitario, como el autodidacta, sino de la mano de un profesor. Primero Francisco Rosselló, luego el discutido y hoy indiscutible Antonio Gelabert, más tarde J. A. Fuster Valiente y, en fin, Ramón Nadal, con quien, durante estos últimos años, recorre toda Mallorca, puede decirse, para llevarla a sus telas.

■ Estamos ante un pintor —un pintor que acaba de morir— que si mostró su obra tardamente, es porque Josep Francisco Sureda Blanes, además de todo lo dicho, era un profesional de las cosas insólitas. Insólito también por lo sorprendente de su calidad es su escasa obra literaria publicada: El "Pregó de Semana Santa" (Artà, 1972), y, sobre todo, "Salteri de la Mare de Déu de Sant Salvador" (Palma, 1975) que, agotada hace tiempo, ahora recibirá los honores de la reedición.

Palabras, éstas, que creo debía escribir en recuerdo y pequeño homenaje, al médico, al pintor, al humanista y al amigo. ■

(De "El Día de Baleares")

ortografia recreativa

DONAR, QUE ESTIGUI BÉ

Cedir coses a altri gratuïtament és acte meritíssim, digne de nombroses alabances. Donar i no mirar prim, per ànsia de quedar bé, és pràctica mallorquina i artanenca, que no hauríem de perdre ni minvar. En aquest aspecte, un pobre superaria qualsevol opulent, perquè donar fa més senyor que posseir, fins i tot que el darrer dia passarem comptes de donar i escatimar: menjar al qui té fam, beure al qui té set, gràcies a nostre Senyor..., i, segons la resposta, entrarem a la vida immortal en un sentit o en l'altre. En aquesta terra, el soldat, per complir el jurament, daria l'última gota de sang en defensa de la pàtria, i, segons l'evangeli, la major prova d'amor consisteix a donar la vida pels amics.

A un cor generós no li posarem rèmores. Si és el vostre gust, donau i no regategeu. Però hauríem de restringir l'abús del verb *donar* en frases que no són pròpiament mallorquines. Fixem-nos-hi bé: si un rellotge *toca hores*, no vol dir que les "doni"; les plantes no "donen flors", per molt que en *facin* o en *treguin* a balquena; ni està bé que "donem" les passejades que hauríem de *fer* nosaltres mateixos.

Si és lògic que el jutge doni o repartesci les penes en proferir la sentència, no ho és tant que "donin pena" les coses o situacions, encara que freqüentment en *facin*. Altres accions o circumstàncies *fan peresa* o *vergonya*, però, sortosament, no en "donen". I quan trobem qualcú que "*es fa el valent* o en *presumeix*", no diguem que "se les dóna de valent", que és un barbarisme lamentable.

Sovint ens haurem d'*afanyar* en alguna tasca o *frissar* per amor del temps, però no val que ens "donem pressa": ¿qui la podria rebre? I quan, a la fi, no surtin bé les coses, no "ens donem contra la paret", ni, per descomptat, *peguem amb el cap per les parets*, per més que l'expressió sia correcta.

Amb massa insistència, i no *casualment*, ho solem expressar, però la casualitat no es "dóna". I, per molt pesat que un es faci, en mallorquí no és possible "donar la lata".

No cometré la incorrecció de "donar crits", però, a una sola veu, hauríem de *fer* els necessaris: no planguem el convit a parlar bé la nostra llengua sense aplicar-li motlles d'una externa que li pren virtut i saborino. *Donem exemple* a les futures generacions, ara que hi som a temps de servir l'esperit cultural de Mallorca.

JOAN ESCANELLAS I LLINAS

LES COVES D'ARTÀ

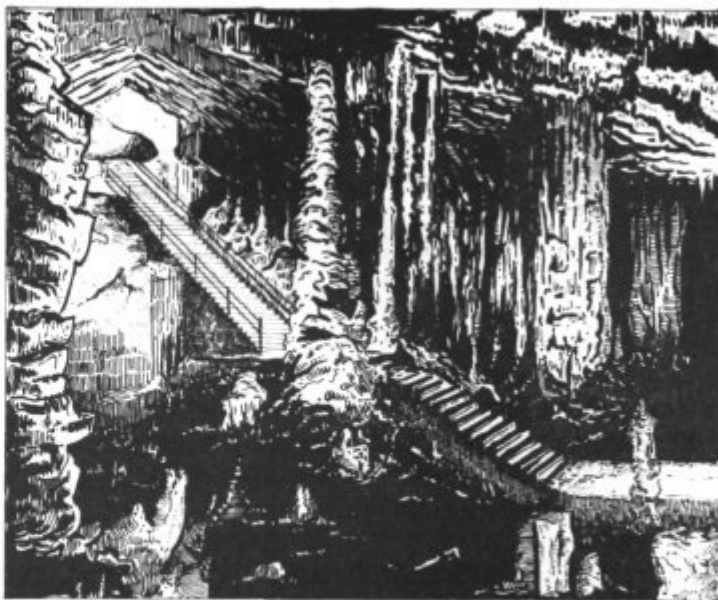
(II)

En la “Sala de banderes” hi podem llegir els versos:
 “Per un betech de l'ànima amb que ton cor expira
 daríem les centúries de calma que tenim”

de “La deixa del geni grec”, gravats amb motiu de la commemoració del centenari del naixement de Costa i Llobera, el seu autor. El “Sepulcre de Napoleó” està situat al peu d'una cridanera columna tota virada de groc i blanc. L'espaiosa galeria del “Paradís” té el sòtil a 45 m. de terra, no molt enfora del “Purgatori”, just arran del grandios “Teatre”, de gairebé 30 m. de llargària per 10 d'ample. Continuant pel viarany marcat arribarem a l'estàtua de “Doña Inés”, des d'on donarem la visita per acabada. En tot haurem caminat prop d'un quilòmetre i mig i estarem a 410 m. de l'entrada en línia recta. Pujam per l'escala d'abans i en arribar a dalt, habituats a la foscor, patim el xoc violent de la llum solar mediterrània que ens deixarà per un moment enlluernats. Allà al capdavant, el blau fosc dels fondals marins harmonitza dràsticament amb els rogens espadats del Cap Vermell conformant un quadre que mai més ja no podrem oblidar.

El primer guia oficial de les coves va ser l'amo En Climent Garau, a qui es va eregir una placa commemorativa amb motiu de despenyar-se des de l'antiga sendera i morir negat just enfront de l'embarcador del rei, l'any 1872. La carretera actual tan sols funciona des de fa una cinquantena d'anys.

Els escriptors Dameto, Mut i Alemany, el 1841 en la “Historia de Mallorca” inclouen una breu descripció d'algunes de les esmentades sales. El lletraferit Piferrer les visità el 1842 i en va quedar encisat. L'Arxiduc Lluís Salvador d'Àustria a “Die Balearen” les dedicà un capítol sencer. Costa i Llobera, al poema indicat abans, conta la tragèdia imaginària dels membres de la tribu de l'Alzina, Melesigeni i la seva enamorada Nuredduna que dorm el somni dels segles dins aquella caverna encantada. Són tants els treballs publicats entorn de les coves, que solament en podem mencionar uns quants. Fins ara, no s'han aconseguit documents fidedignes que clarifiquin els seus aborígens. A l'interior es conserven inscripcions datades allà pels segles XVI i XVII. Se sap que al llarg del XVIII foren explorades sota la protecció del cardenal Despuig i que devers

Baixada a l'interior

N. Casellas

els anys 1806 a 1808, el capellà D. Joan Garau Servera hi va prendre cobro per protegir-se d'una tempesta, visitant-ne part i popularitzant la seva bellesa per la rodalia. El conegut poeta i enginyer Pere d'Alcàntara Penya hi aixecà un mapa, que va passar en net el seu fill devers els anys 20.

El 1869 es va obrir l'àlbum per a visitants il·lustres on hi figuren entre altres no menys famosos, els següents visitants:

Any 1877: J. Verne, V. Hugo, A. Dumas i Koch.

Any 1887: Menéndez y Pelayo, J. L. Estelrich, J. Albéniz, A. Noguera i Sarasate.

Any 1893: J. M. Quadrado.

Any 1894: Uetam, M. Sants Oliver, S. Rusiñol, E. d'Ors, Mon. A. M.ª Alcover, J. Carner, A. Maura, SAR. Isabel de Borbó, L'Arxiduc Ll. Salvador, el Duc d'Alba, Zuloaga, M. Primo de Rivera, la Infanta Mercè de Baviera, el Rei Simeó de Bulgària, etc.,

entre molts més que allargarien massa la llista.

FI

a cop de barret

I, parlant de repartir cops de barret, en vagi un per a aquells que, habituats a una publicació, es pensen que comprar-ne una implica repudiar l'altra. Res més enfora de la realitat: precisament el gran problema del nostre país és l'exclusivisme, i això és una cosa que nosaltres no volem esser. ¿Entesos?

***

Devers Bunyola hi viu un artanenc molt afeccionat a la poesia que, en aquests darrers dies pareix que va un poc de rota batuda, vaja!, que està un poc fotut de

salut. Parlem d'en Toni Monseriu, un home que sempre ha desitjat el millor per al seu poble. Un cop de barret ben fort per a la seva malaltia, i el nostre més gran desig que en Toni es posi bò el més aviat possible.

***

I per a acabar n'hem de fotre dos de forts de cops de barret; un de bo i un de xerec. El darrer vagi per a l'Artà, l'equip de futbol gran, que darrerament no n'encerta ni una, i, de passada, per al seu entrenador, que no deixà que els jugadors donassin la felicitació al Constància d'Inca quan aquests els varen golejar i es proclamaren campions. El bo també és futbolista: és per a en Josep Maria, el millor porter de Mallorca, inclosos Tirapu, Mallo i Miquel Angel del Reial Madrid, si ve. La seva selecció amb els juvenils representatius de les illes és d'allò més encertat.

MACIA BARRET

a vista
d'auzell

PETITES HISTORIES D'ES SAULONAR

ESQUENADA A SA FALCONERA*

Sa Torre d'Aubarca encara té damunt es terrat una peça d'artilleria, no sé si morter o espingarda, d'aquelles que servien per a tirar bolles de ferro cap an es vaixells enemics que s'acostaven massa a sa vorera i que tot lo més devia arribar a Cala Metzoc.

Sa Torre d'Aubarca no servia només per vigilància com Sa Talaia Moreia o sa Torre d'En Moscot, situades en es cap curull de ses muntanyes veïnes al mar.

En cas de casos també donava foc.

Punyema! No hi ha notícies de molts d'enfonsaments per dins es Collonar d'Aubarca, on s'hi pesquen tants de serrans reials i qualque cap-roig. No hi ha notícies de naus, ni trossades ni alfàbies gregues o romanes, com en troben ets alemanys submarinistes per sa Mula o davant es morro de Cala Mesquida.

L'any trenta-sis li arribaren a Sa Torre una caseta on romanien es milicians que vigilaven ses costes per por de que de devers Ciutadella, que s'entrelluca dins es llunyedar, es dies clars, mos arribasin barcades de rojos que era com s'anomenaven es socialistes llavors. Iddò, baix de sa Torre d'Aubarca, anomenada de Sant Fernando damunt es plànols militar, hi ha Sa Falconera.

S'hi davalla per un caminó que fa rosseguera i enc que no sia molt perillós, no tots es pescadors hi davallen, per mor d'un punt on hi ha una roca que surt penjant damunt s'abisme i t'hi has d'aferrar i passar penjant damunt es buit, en la mar blava i fonda molt avall. Aqueix queixal en fa tornar arrera més de dos i feia que Sa Falco-

nera fos una pesquera molt disputada es diumenges i festes de guardar, que era quan ets esbarts de pescadors s'estenien per totes ses voreres de mar d'es terme.

Bons fondals on ses oblades o saupes, es dies de maretta, t'entraven si es puu era fresc i no tenia massa arriot. I, sobre tot, es que anaven a Sa Falconera eren pescadors que no escalivaven es peix.

Te dic que en temps passats, Sa Falconera era un xalar si topaves la mar bé.

Te'n contaré un perquè vegis lo que es feia per tal de pescar-hi i no pegar esquenada.

Un dissabte dugueren bon puu a Ca Na Patrona i en Tomeu Viulí, que aleshores era mosso d'es tren, me diu:

—Tenc franc demà, i amb aquest oratjol de llebeig hi haurà sabonera per Aubarca... bon dia d'oblades si no se desbarata.

Ja som partit a dur-ne dos aumuds per cap. Puu fet d'en Mateu Cataiol, i que va mesurar En Pere Frare. En Cataiol, des que tenia sa bicicleta, lo mateix anava a S'Entrada que fins a S'Homo Mort o a Sa Caseta d'es Capellans.

—An a quina hora hem de partir? —li dic a l'amo En Tomeu, que dins sa cuina ja preparava ginyes, hams i ploms, amb un menat de pèl de cuca en es seu costat.

—Fotre! a trenc d'auca hem de ser damunt penyes. Sobre tot, si vols anar a Sa Falconera.

—Me cridareu?

—Una vegada només. No em facis es sord.

—Vatua el món de sords!

—Au, idò! A dormir prest!

—No en tenc gens de son. Me'n vaig an es cine.

I cap an es carrer de Ses Roques s'ha dit!

Mira per on, passant per Ca Na Garreta sent sa veu d'En Miquel Trenta, que diu:

TRIBUNA ABIERTA

Mal gusto y falta de sensibilidad es, por desgracia, la nota predominante en las construcciones de nueva planta que actualmente se hacen en nuestra "Fora Vila" y que a nadie que se precie de responsable, deja de producirle indignación. La razón, creo que es de todos conocida y no siempre compartida: 1.º, la ignorancia por parte del ciudadano, y 2.º, la falta de una normativa en cuanto a modelo arquitectónico a desarrollar, adecuado a nuestro medio rural, potenciado por los Ayuntamientos.

La Colonia de San Pedro va poco a poco sufriendo las consecuencias, sin que a nadie parezca preocuparle, a pesar de las nefastas consecuencias que esto ha supuesto en otros lugares de nuestra isla.

El último ejemplo de ello es el muro levantado junto a la carretera que se dirige a Ca los Cans, a unos pocos metros de la playa de los ermitaños. Allí ha sido demolida una pared de piedra, para construir en su lugar un muro de "marés" de 3 hileras de altura, y marcando unos escalones de agresiva configuración a ambos lados de la carretera.

Esto ya hoy no se comprende bien. ¿Cómo pueden producirse estas cosas? Porque a los ojos salta que no tiene sentido la construcción de un cerramiento de este tipo, y no digamos del destino del mismo.

Rumores circulan de que se va a instalar un Cam-

—Si m'heu de fer fer de gall no me faceu cantar dues vegades.

N'Arturo Benet i En Miquel de Sa Comasequera els seus interlocutors li demanen:

—I an a quina hora hem de partir?

—A les dues —digué En Miquel Trenta.

Jo faig com que seguir cap an es Teatre, però davall p'es carrer d'es Figueral i cap a S'Era Vella a Can Tomeu Viulf.

—Que hi ha res de nou?

—Tant no hi hagués!

I M cont la feta de lo que havia sentit.

En Miquel Trenta és homo de Sa Falconera...

I parteixen a les dues amb so carro d'es de Sa Comasequera. Val dir que hem de partir abans enc que hi anem en bicicleta.

—Saps què podríem fer?, diu l'amo En Tomeu, partir ara..., a peu.

—Vatua el món! A peu? ...

—A peu..., per dins Cala Sort, en un instant hi som.

—Lo que hem de fer és dur-nos ses bicicletes, al manco les tendríem per a tornar.

—En sa nit no vaig de bicicleta. Au! Vés a preparar-ho tot i partirem totd'una.

Me'n vaig cap a ca nostra, prepar una mica de pa, sal, oli i dues tomàtigués. Agaf ets ormetjos i, en lloc d'es sac, per a seure damunt sa pesquera, hi pos una manteta. L'amo en Tomeu ja m'esperava damunt es portal, i de d'allà s'ha dit!

Dins es Carreró que no passa, tocaren les nou. Cap a Cala Sort de bon pas, per Ses Pesqueres.

Pujàrem es Coll Robiol i a la dreta de Sa Duaia cap a n'es Coll Paret i a Na Llulla.

A les onze en punt, érem a sa Torre d'Aubarca. Feia lluna.

—Sabeu què? Podem davallar fins a sa covitxola, i jo pagaré una becada.

M'ajec en terra, me tap amb sa manta i, en un instant, vaig trencar es so.

Saps que ho fou de curt es temps de sa becada!

—Joan, escolta...

L'amo En Tomeu m'engronsava.

—Senten un carro... An a quina hora t'han dit que partien...?

—A les dues... Mir es rellotge a sa llum de sa lluna. Eren la una en punt... I es sentien es sotrac davallant de per Na Fenoi d'es carro que devia fer més d'una hora que havia partit.

—Això és que te veren passar i ho digueren per a desorientar-te.

—Idò ara es qui se'n duran sa fotuda seran ells. Au! Partiu. On anau vós?

—Me pareix que a Punta Grossa hi ha sabonera.

—Idò jo davall. Posaré una branca de pi an es pas, i així ja veuran que hi ha qualcú.

Agafàrem ses barxes i canyes i cap a "puesto".

Mitja hora més tard vaig sentir es primer indici. Un renou apagat de qualcú que llevava sa branca i remugava una flastomia.

—Uep!, vaig dir.

—Vatua d'ell! Que hi ha qualcú?

—Sí, fiet. Qui primer és en es molí, primer engrana.

—Sí que en teniu poca de son!

—I voltros tampoc fa llarg!

A les fosques sense conèixer-me. Se tornar a girar i, per amunt s'ha dit, remugant una lletania no gaire apta per a reproduir.

Es capvespre, quan tornàrem partir, l'amo En Tomeu, esclafint de rialles, me diu:

—Fiet! En Trenta ha vengut a Punta Grossa. Jo havia deixat ses canyes ben dretes, perquè les vés, i, entre sa lluna que feia i s'auga que ja pujava, se destriaven bé. Idò ha arribat fins a lloc. Reputes!, quan m'ha afinat: "O n'hi ha un altre per aquí?". I s'és posat a flastomar que ha socarrat totes aquelles penyes.

Supòs que N'Arturo Beca i en Miquel de Sa Comasequera arribaren a Na Penyal o es Penyalet, però aquell dia En Miquel Trenta no tragué peix a Sa Falconera.

Va pegar esquenada. I qui és pescador i no n'ha pegada un dia o s'altra?

Noltros, amb prop de quinze quilos de peix a s'esquena, mos carregàrem barxes i canyes i trobàrem la Vila lluny.

ES BORNÍ

* Contada per en Joan Ferriol

ping, lo que supondrá unas instalaciones, servicios, Bar, duchas, etc., etc., en definitiva nuevas construcciones.

Creo que de haberse obrado como es debido no habría necesidad de destruir el mencionado muro de piedra. Antes mejor, y sin duda más económico, acondicionarlo, procediendo a continuación a una siembra de setos de rápido crecimiento, pongo como ejemplo. En cuanto a la instalación de un Camping, depende su ubicación y planificación de los Ayuntamientos y no de la propiedad privada que defiende unos intereses particulares y que generalmente poco les importa "eso" del respeto a la naturaleza, estética paisajística y los perjuicios que ello pudiera producir.

Un Camping, en mi opinión, debería instalarse en una zona en donde ya existan unos servicios en funcionamiento, es decir, electricidad, teléfono, tien-

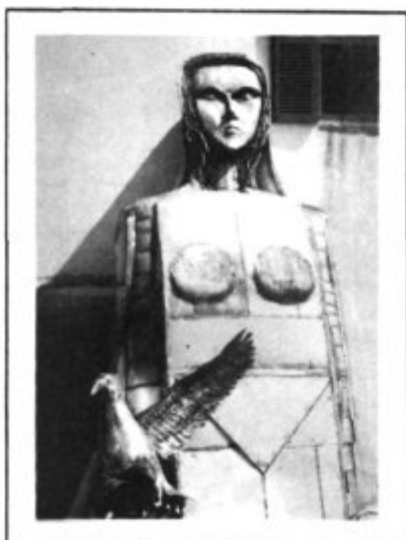
das de alimentación, etc., o sea, en un lugar próximo al pueblo y urbanizado, y siempre de acuerdo con una planificación global que defienda, no sólo los *intereses naturales*, sino los del núcleo de población donde se instale. ¡Basta ya de especulaciones y de destrucción! La naturaleza es irrecuperable.

J. L. RECHE

7/27

PERE PUJOL en la Casa de Cultura de "Sa Nostra" en Manacor

Puede calificarse de acontecimiento la inauguración de esta nueva muestra del escultor "artanenc". Presente el "todo Artá", mucha gente de Manacor, Janer Manila, Jaume Santandreu, la intelectualidad progre de la Isla. Y es que Pere Pujol concita a su alrededor a quienes gozan de la estética de los volúmenes y las formas. En cada exposición se nota la depuración del arte, la simplificación artística, fruto de una espléndida madurez. Pere Pujol es de los artistas que dejarán escuela y, de hecho ya hay quien, sin reconocerlo, intenta acercársele. Es evidente, no obstante, que, para llegar a esta altura artística, además de buenas intenciones, hacen falta una sensibilidad especial, unas naturales dotes de observación, mucha perseverancia y una actitud placentera ante la vida. Cada figura, cada pliegue en las esculturas de Pujol trasciende esta manera de ser, acompañada de una cualidad rara entre quienes intentan la plástica: talento.

SARASATE.—Continúa la lucha por su gran obra. Día a día va tomando forma la formidable estructura que va a presidir el podio preparado en la Bonanova, promontorio de Na Burguesa. La cabeza de Juan está llena de cifras. El palomo pesa sesenta kilos, la totalidad sobrepasará los dos mil. Extraña manera de concebir una escultura en cualquier otro artista que no fuera Sarasate, pero absolutamente normal en él. En ocasiones llega a la forma por sincronizaciones cromáticas de la escala musical. En otras, por la abrupta definición matemática. A veces incluso la forma, el movimiento y la vida son hallazgos inesperados que asombran a su propio autor. Pero La Virgen de la Paz está ahí, y no pasarán muchas fechas sin que sea entronizada. El ojo histriónico de Joan Sarasate, por medio de su obra, vigilará nuestra bahía palmesana y, en cada momento, las estadísticas de entradas y salidas estarán en su mente, seguramente comparadas con las de Río de Janeiro o cualquier otra bahía del mundo.

Juan es un artista singular, y así hay que tomarlo. En sus obras una característica muy marcada. La Vida. Lo de Juan Sarasate grita, sufre, llora o ríe... Vive, en una palabra.

SA CAIXA.—Continúa la catividad en esta Sala. A la muestra del acreditado pintor Jesús Camargo ha seguido la exposición de grabados a cargo de los alumnos de Instituto "LLORENÇ GARCÍAS FONT".

CESAR ESTRANY.—Nuestro antiguo conocido y estupendo dibujante va a presentar una exposición en VORA VORA. No es necesario hacer hincapié en los valores artísticos de sus dibujos y pintura. César es una garantía.

SA FONA.—Por falta de espacio en nuestra edición anterior dimos de pasada la noticia de la Colectiva de esta Galería, dispuesta a situarse entre la más prestigiosa de la Isla. No queremos dejar pasar la ocasión de señalar el particular éxito conseguido por las artistas locales, sin desmerecer, naturalmente, a los demás, de Francisca T. Quetglas y María Esteva "de Sa Bedeia", cuyas obras llamaron poderosamente la atención de la numerosísima concurrencia que desfilaron por Sa Fona. Hay que señalar que Francisca T. Quetglas es continuadora de la saga de *Els buïdos*, cuyas numerosísimas realizaciones les han situado a un envidiable

ble nivel artístico en nuestra generación. Esperemos que Francisca, que ha recogido su antorcha, continúe por el camino que le señalaron sus preclaros antecesores.

Para el próximo 11 de Junio, coincidiendo con las fiestas de San Antonio, esta Galería presentará a la excepcional artista en composiciones florales CELINE, gran triunfadora asimismo de la colectiva a la que hacíamos referencia.

ECO

SA FONA
GALERIA D'ART

DEL 11 AL 18 DE JUNIO
EXPOSICION DE COMPOSICIONES FLORALES POR

CELINE

INAUGURACION 11 DE JUNIO A LAS 21'30 HORAS

pipades i vivències

Joan Bonet i Nadal

L'HERBA DE LA FERTILITAT*

Els dies que el pare Rupert acudia a la fumada, la tertúlia s'animava ferm. Havia estat molts anys a l'Índia i contava curiositats d'aquell país llunyà, moltes d'elles relacionades amb la pipa.

Una vetlada, un dels fumadors li va demanar:

—¿Com és que no ens ha parlat més de l'herba de la concepció, si en el poble on estava abans, segons diuen, va resultar esser tan efectiva en molts de casos?

—Perquè jo mateix no hi acab de creure, i la cosa va arribar a prendre tanta força que vaig trobar convenient tallar de rel.

Bona cosa va haver dit aquell pipador! L'interés va fer-se general i la insistència de tothom va fer inevitable l'explicació.

—Lo primer de tot vos vull repetir que jo no hi acab de creure; pens que per ventura la suggestió degué fer de les seves. I vull, també, que quedi ben clar que no vull fer pus proves. Partint d'aquí, vos contaré que el darrer any que vaig esser a l'Índia vaig conèixer un personatge estrany, mescla de monjo i de bruixot, a qui atribuïen el descobriment d'una herba que, emprada degudament, obrava el prodigi de vèncer les esterilitats més encarnades. I com que era fumador de pipa —un mestre, diria jo—, ens férem molt amics i intercanviàrem desproporcionadament petits coneixements meus amb grans descobriments seus. El dia que ens acomiadàrem es va presentar amb una capseta que contenia una pipa estranya, una bosseta plena d'una herba que no em va voler dir quina era i una mena de pergami enrodillat, tot demanant-me que, en esser a Europa, fes la prova seguint les instruccions del pergami i li escrigués després informant-lo del resultat. Jo vos ben assegurat que, després de llegir aquella vitella, fou tan poca la fe que em va inspirar, que la capseta hauria romàs deixada per qualsevol racó de ca meua, si no hagués estat per l'interés que mostrava en totes les seves cartes l'amic indi. Així que un dia vaig parlar-ne amb un cosí meu que feia molts anys que sospirava per tenir al·lots i no n'havien pogut tenir cap, i, com que no podien perdre res, férem la prova, i, bon refofre!, per una cosa o per l'altra els dugueren una nineta. Debades li vaig dir que no digués res a ningú! Sabeu que en sortiren, de xorcs! Al cap de poc temps, abans que el senyor bisbe intervengués, vaig demanar el trasllat. Per això vos prec, com a bons amics, que la cosa quedi aquí entre nosaltres. No vaig de berbes! A més, insistesc en què no hi crec.

Naturalment, després de rebre la promesa general que el tema no tornaria sortir a llum, va haver de respondre a moltes preguntes.

La cosa havia resultat d'allò més interessant per a tots, però sobretot per a don Nofre, aquell home ple de salut, ben plantat, que havia conseguit de la vida quasi tot quant s'havia proposat, fora descendència.

El dijous següent don Nofre ho va fer venir bé per asseure's devora el capellà:

—Amic Rupert, me sap molt de greu haver de rompre una promesa, però la conversa de la setmana passada és massa important per a mi. Necessit tenir un fill sia així com sia!

—Però si ja li vaig dir que allò em semblava un doi, que no hi creia...

—De totes maneres, li agrairia moltíssim que ho provàssim.

—A més, és molt complicat, gairebé ridícul. Les herbes s'han de fumar amb la pipa índia i això s'ha de fer uns dies determinats, seguint fil per randa les instruccions del pergami.

—Per favor, demani'm lo que vulgui que jo l'hi donaré, tant si l'experiment surt bé com si no.

—Què diu! Per interès sí que no!

—Idò ho faci per amistat! Jo li promet que no diré res a ningú.

La vehemència que posava en la seva súplica aquell aspirant a pare era tanta, que el bon capellà va haver d'accedir. Això sí, quan va estar ben convençut que la cosa quedaria entre ells.

Posats d'acord, el vespre del dia més indicat, segons el pergami, per fer l'experiment, el pare Rupert va presentar-se a ca don Nofre portant la capseta.

Dona Rita honrava el bon gust del seu marit. Gran, bella i pleneta, feia joc físicament amb ell, superant-lo, però, d'un bon tros en simpatia, qualitat proverbial en aquella dona captivadora, que, a més, era una cuinera excel·lent, com va demostrar amb el sopar esplèndid que precedí l'experiència, la qual, segons les instruccions havia d'efectuar-se a partir de les dotze en punt. Una estona abans, el pare Rupert llegí en veu alta allò que s'havia de fer, remarcant les paraules que, subratllades, precedien la resta:

—Durant l'experiència, els actuant no han de motar; un sol mot farà inútil tot el procés.

—¿Podreu estar sense dir res?

—No ho dubti —varen respondre tots dos amb fermesa.

—Idò bé, vostè —va dir a l'home— carregarà aquesta pipa amb herba d'aquesta bosseta, després pujarà al terrat, i, a les dotze en punt, l'encendrà i la fumarà, sense que se li apagui, girat cap a la lluna, que avui entra en el quart creixent. Després, quan tot just resti la cendra, davallarà i farà allò que ha de fer. Jo ja hauré sortit de la cambra perquè aquestes són feines que s'han de fer sense espectadors. Quant a vostè —va dir a la dona—, la seva part és més senzilla. Ha d'esperar el seu marit en la positura que diu aquí (jo ja li explicaré com és exactament) i escoltar en silenci les paraules màgiques que procuraré formular sense errors, acompanyant-les dels gestos apropiats.

¿Voldreu creure que, després de repetir l'experiment varies vegades, amb gran entusiasme per part de dona Rita (els bons sopars ho demostraven), que, com més anava, més fe hi tenia, ja que sobretot els "gestos" eren d'allò més esperançador, don Nofre va aconseguir la satisfacció de sentir-se pare?

* LES ILLES D'OR, (con autorización del autor).

El "Artá" ha sido el equipo revelación de la III División Grupo Balear

José Maria, su portero, una gran figura marcando un gol de antología

Queridos lectores: Tenéis que perdonarme el que continúe, desde esta Atalaya que se me ha designado, con temas deportivos. Mallorca es tierra de porteros, de buenos porteros, y uno de ellos es de aquí, de Artá. Pero por aquello de nobleza obliga, voy a comenzar con los de fuera, con los foráneos. Permitidme que cite a uno de los más veteranos que hay en España de categoría nacional: me refiero a Pedro Gost, del Constancia, el menos goleado en España; a Bermell, ya consagrada figura defendiendo el portal del Valencia; luego paso a Ramón Reus, un hombre del banquillo jornada tras jornada en el Mallorca. ¿Será verdad que el Constancia se interesa por sus servicios? Reus sorprendió a toda la gran afición futbolística al conseguir el gol de puerta a puerta, apareciendo la noticia en toda la prensa nacional y en los rotativos deportivos europeos.

Y ahí es dónde quiero seguir insistiendo. Reus marcó su gol, un gran gol, para él fueron todos los elogios. Pero... ¿por qué tiene que existir en este tan especial mundo en que vivimos el que no se le dé a cada cual el valor que tiene? ¿Por qué tiene que quedar en el olvido el que consiguió José Maria, ese jovencillo portero del Artá, bastantes semanas antes que Reus? No se puede negar que el Artá ha sido este año el equipo revelación de esta Tercera División Nacional de Liga del grupo balear, y su portero uno de los más destacados de III División.

Se trata, seguimos con José Maria, de un jugador en edad juvenil defendiendo el portal del Artá, al que parece como si se le negara el pan y la sal. ¿Por qué, amigos lectores? José Maria marcó un gran gol de puerta a puerta, y en las crónicas que aparecieron de aquel partido tan sólo

se le dedicó unas escuetas líneas. En cambio a Reus —que conste que soy de la opinión de que era merecedor de ello— se le dedicó grandes titulares en las páginas deportivas, y fotos completando el reportaje.

Quiero que quede constancia, en esta revista que tanto representa para la villa de Artá, el que José Maria es todo un gran portero, y que su gol fue de antología, digno del mejor portero de todos los tiempos, ya que de siempre es reconocido y apreciado un saque largo..., y meter el cuero en la portería de enfrente. ¡Que no és guapo això!

¡Ah! Y sigo con José Maria. Hubo quien recriminó el que "Chus" Pereda, el seleccionador nacional juvenil no se fijase en él, o que, al menos, no lo concentrase. En una reunión de amigos, una tertulia "tarderil" de café se habló de esa joven promesa isleña. ¿Que quiénes eran los reunidos? Pues cuatro amigos: Lucien Muller, José Luis Muñoz, "Chus" Pereda y el firmante. Sí, fue tema de conversación, se habló de él. Por varios conductos —reconozcamos el que tiene en todos los lugares personas, amigos, que se cuidan de informarle de cuáles son los jugadores que van destacando— le han ido llegando informes. Lo que no se tiene que olvidar es que un seleccionador trabaja durante toda la temporada y sobre la base que tiene, sigue en la siguiente. Lo hace sobre un plan preconcebido, semana tras semana y reuniendo a los jugadores en concentraciones. En Mallorca tenemos antecedentes de jugadores que han figurado a sus órdenes que dan fe de ello: Nadal y el mismo Higuera, sin ir más lejos. Por ello repito que se sigue la trayectoria de José Maria, se sabe de la buena campaña que ha realizado esta temporada defendiendo los colores del Artá.

Y ahora, terminada la Liga, les ofrezco los nombres de quienes han ido consiguiendo los goles durante las 38 jornadas:

1.ª, gol de Ferrer; 2.ª de Agustín y Rodríguez; 3.ª, ninguno; 4.ª, Rodríguez, Maimó, Estrany, Mascaró y Estrany; 5.ª, Mascaró; 6.ª, Suárez; 7.ª y 8.ª, ninguno; 9.ª, Rodríguez y A. Ferrer; 10.ª ninguno; 11.ª Estrany y Mascaró; 12.ª, 13.ª y 14.ª ninguno; 15.ª Doro, (del Collerense, en propia puerta); 16.ª González; 17.ª Agustín, Mascaró, Russo y Agustín; en la 18.ª ninguno y en la 19.ª final de la primera vuelta los goles estuvieron a cargo de Agustín y Tolo González. 20.ª, marcaron Mascaró, Ferrer II y Rodríguez; 21.ª, ninguno; 22.ª, Estrany, Agustí, Mira, Mira y Rodríguez; 23.ª en esta, la sorpresa de la Liga, José Maria consigue en el terreno del Binissalem su gol de puerta a puerta; 24.ª, Rodríguez y Mascaró; 25.ª, Rosselló, (del Ses Salines en propia puerta) y Mascaró; 26.ª, Mascaró; 27.ª, Mira y Agustín; 28.ª, Agustín y Russo; 29.ª, ninguno; 30.ª Agustín; 31.ª, Agustín; 32.ª, Estrany; 33.ª, Agustín, Mas, Mas (los dos de penalty) y R. Ferrer; 34.ª, ninguno; 35.ª, Damián, Mascaró, Estrany y Estrany; 36.ª, ninguno; 37.ª, Mascaró y Mira y 38.ª, Villa y Cubero.

Salvo error u omisión suman 55; los principales "pichichis" son Agustín y Mascaró, con 10 cada uno.

Feliz descanso, feliz verano para toda la plantilla.

Es comentari a sa foto d'avui té un sentit entranyable per a nosaltres que feim l'Artà. Algun de noltros hi surt retratat. I, cosa curiosa, ha fet es cinquanta anys, i sols n'hi ha un de mort. Ets altres estan en plena activitat, i això que fou una generació maltractada. Alguns d'ells anaren an es front a Sa Guerra Civil, i tots passaren aquella postguerra de carències i fam. Es mestre, Don Agusi Estañol, català, bon fumador de puros, que escapava amb un guinavet que sempre duia damunt. Afeccionat a ses carreres de cavalls manacoreres, on s'hi jugava part d'es sou, es dilluns tots ets al-lots coneixien si havia perdut.

Vivia an es carrer d'Es Figuerol, amb sa mare i una cusseta petitona. Es va casar amb una gironina que, quan pogué, li féu demanar per anar-se'n a Catalunya, Arbúcies. Es Moviment mos féu perdre es seu quest, però segur que allà s'hi trobava bé, perquè es mestre Estañol era d'esquerres. Ho era i en feia propaganda, però mai dins s'escola. Es Mestre Estañol era un home recordat per tots nosaltres que som d'esquerres a dreta i de dalt abaix.

1.ª Llorenç Rayó, Joan de Sa Drogueria, Jaume Rata, Toni Justaní, Joan Moyà, Francesc Sabaté i Francesc Xamena.

2.ª En Nofre, En Joan Carter, En Maties Pastor, En Joan Ganància, En Xerafi, En Miquel Sanxo.

3.ª En Toni Mosson, En Llorenç Gurries, En Nadal Barraca, En Tomeu Estaca, En Miquel Murta, En Pep Lluc i En Colau Figuerola.

4.ª En Joan Calafato, En Jaume d'es Cabanells, En Pedro Leu, N'Andreu Sabate(Gallet) i En Joan Poll, al cel sia.

coses d'es camp

Ja hi tornam a ser en es banyat! Més ben dit: a sa sequedat. Es ben vera que pareix que a dins Artà no mos vol ploure o que no en sap. ¿Com ho farem enguany per donar de queviures en es nostro bestiar? No ho sé. S'aigo de ses sínies s'es feta ben avall, i no en xerrem de ses aigos tretes o fonts, que n'hi ha que no donen tan sols per regar una passada seguida. Es ben cert que a nosaltres foravilers totes mos vénen amb so cove a senrevés, perquè no tan sols amb sa sequedat no coïm gra ni tenim pastures p'es nostre bestiar, ni en ets horts podem sembrar p'es nostres queviures, sinó també es preu d'ets animals que hem de vendre està tirat. No hem de trobar raro que es jovent no vulga fer feina per foravila. Però, p'es que encara hi queden, els diré lo que més o manco és bo fer dins es juliol.

En es quart creixent es poden fer ets empelts d'escut en ets arbres que tenen sa cloveia gruixada, com són tarongers, figueres, oliveres, ametlers i altres. En es quart minvant és bo segar i batre ses faves i altres llegums, com són ciurons, lleties i altres, si són seques. Es dolent, en aquest minvant, regar ses figueres, perquè ses figues no són tan gustoses per a menjar, i per a secar no en xerrem. Sa llana d'aquesta lluna és millor que d'altres, perquè està més nuada. Almanco a mí me la paguen més bé.

Que Déu mos do una bona anyada, i fins a's proper número.

UN FORAVILER

tot i més

MINI-NOTICIAS

El próximo día doce, con motivo de las fiestas anuales a San Antonio de Padua, se celebrará en Artá la CONCENTRACION ANUAL DE TERCARIOS DE MALLORCA. Es tan numerosa la concurrencia esperada que la misa se celebrará en la Parroquia, por temor a que no se quepa en el Convento.

*

Por cierto que, una ojeada al programa, y veréis como la Fiesta del Santo de Padua se celebra anualmente dándole mayor auge si cabe. A los clásicos Cavallets y Carrozas hay que sumar actuaciones de "Artá balla i canta", Canciones Populares, Exposición de regalos, Fútbol, Juegos infantiles y Fuegos artificiales. Lean..., lean el programa.

*

Asimismo acudirá a nuestro pueblo el reverendo Padre JOSE ANGULO, recién nombrado Mtro General de la Tercera Orden Franciscana.

*

D. Andrés Crespí, Delegado Provincial del M.E.C., estuvo en la Escuela de "Sa Central", donde tuvo lugar, el pasado 18, la presentación de la edición de trabajos realizados por el Colegio del "RAFAL NOU", como informamos en su día.

*

Un nuevo libro de Josep Melià en las librerías. Lo comentaremos en la próxima edición, así como otro de Lluís Massanet, hijo d'En Biel de Son Puça, el veterinario que se trasladó a otros lares.

*

Comentaremos asimismo el de Jaime Sureda Negre: "BALEARIS", destinado a los alumnos de segundo año de E.G.B., en colaboración con C. Picornell y P. Ríos.

*

El promotor de la Urbanización "NA CARAGOL", D. Bartolomé Massanet Carrió, hizo donación al Ayuntamiento de una parcela con vista a ampliar la existente, que será destinada a nuevo edificio del Colegio de FORMACION PROFESIONAL. Es deseo común que la misma pueda cobijar una nueva sección: HOSTELERIA, tan ansiada y solicitada en toda la comarca.

*

Son de todos conocidos los resultados de las elecciones locales. Cinco Concejales Independientes, con tendencia hacia el Partido Socialista de Mallorca; tres del C.D.S.; tres del P.S.O.E.; y dos de Alianza Popular. Alcalde, D. Jaime Morey Sureda.

endevinalles d'en pere xim

Treballadors més sortats,
certament, ben pocs se'n troben:
només fan feina quan volen
i el patró no els vol cansats.

(La solució en el próximo número)

ANTONI LLULL

Solució concurso anterior: ABEJA
Ganador: Miquel Mestre Ferriol

La Librería Bujosa sorteará un libro mensualmente entre quienes hayan acertado. Enviar las soluciones a Cardenal Despuig, 3. Librería Bujosa.

PERE PUJOL, terra de la terra per la terra

QUAN LES DEESSES DE L'ART DEL SILENCI
pariren les formes subtils
i l'encanteri de les gents
de tots els móns i per tots els temps,
iniciaren un enfilall de mans
terra de la terra per la terra
que l'Home proposa
com a consagració de les forces tel·lúriques
per a perllongar-se cap a les coses
per elles i amb elles
integrant-les al si de la Natura
destriant l'art i l'ofici
de l'artifici

El cicle vital de la Mediterrània s'acompleix,
puntualment, cada quart de segle.

Des de Fídies fins ara, doncs, cent vegades, ni una
més, ni una menys, la mar que parí les nostres cultures s'ha
renovat succeint-se a ella mateixa. Cent mars idèntiques,
cent generacions, cent gents, cent mans entrebaulades ens
han portat fins ací.

L'Home segueix perllongant-se des dels ribatges envers
les coses. I les mans mediterrànies, sorgides de la terra per
la terra, la saben treballar i cuidar amb la força tel·lúrica
que converteix l'Home en déu, perpetuant-se en el fang.

Només hi ha cent homes entre Fídies i Pere Pujol.
Gairebé no res per a un enfilall de vint-i-cinc segles i tants
sostres de cultures que ens han fet arribar a l'hora d'ara.

Pere Pujol arrenca les pedres de la mare terra i mulla
aquesta per a fer-ne fang. Sorgeix, així, a cops de mall o
acaronant les deesses de l'art del silenci, la fruita de l'arbre
boscà: la forma subtil.

Pero Pujol és fidel al clam de la terra i perpetua la
generació darrera d'un món que s'esbuc.

Ja és mal de fer casar l'art i l'ofici com ho fa ell:
amb la glòria del volum senzill i nostrat!

Estam a només cent mans de Fídies i a pocs jorns del
vaixell de la seva riba, però les mans que recolliran el
testimoni d'En Pere potser tancaran aquesta cadena, perquè
només els déus saben si, amb ell, es clou, definitivament, el
cicle de cent homes, cent generacions, cent mans i cent
Mediterrànies.

J. PLANAS SANMARTI

concomitàncies poètiques

SALVATJADES MESETARIES

(Dedicada a Toni Morlà, a veure si li
ha passat s'emprenyadura d'es mal
tracte sofert a "la capital del
imperi").

Volent seguir el Mallorca per terra forastera
per viure una pujada, que a l'illa entusiasma,
vaig prendre barco i cotxo, armat d'una bandera:
aquella mallorquina, senyora i senyera
que el Rei Sanxo ens donà.

Qui m'havia de fer creure, adorat escapulari
aquell dissabte vespre que amb tu jo vaig partir
que sols després d'un dia, a un poble mesetari,
a dins un gran estadi, gent "zafia" i ordinària
t'havien d'escarnir.

Amb banderetes blanques, aquella gent estranya,
a crits de "isleños moros" mos varen saludar,
i, quan ja mos n'anàvem, amb mala llet i "sanya"
allà en es mateix centre, a sa capital d'Espanya
mos varen apedregar.

Amunt ànima forta!, cridem altra vegada,
que a la gent de Mallorca ja no li ve d'aquí;
que a veure's escarnida nostra Illa està avesada,
i es poble, que no és cego, a cada bufetada
se sent més mallorquí.

Flamejaren mil senyeres
allà a la "Puerta del Sol";
se cantà La Balanguera,
i així, d'aquesta manera,
marcàrem es nostro gol.

EL SANT PERE

ENTRETOC

(II) DEMOCRÀCIA

N'hi ha molts que juguen a ésser demòcrates, com qui té un joc de cartes i les treu segons la seva pròpia
conveniència. Esdevé com una forma d'oportunisme ètic que no duu enlloc.

I la democràcia no hauria d'ésser una jaqueta que hom es posa o es lleva segons l'humor del moment; és, per
contra, un valor important de la persona humana.

Es la idea de l'home que va alliberant-se, que controla la direcció dels seus assumptes, que recupera la seva
llibertat, que retroba el seu domini sobre les coses i l'amistat amb els seus germans.

No pot haver-hi democràcia política si li manca el seu fonament humà: una personalitat madura que sap prendre
sempre les seves pròpies decisions.

Per a ésser demòcrates cal començar ara mateix dins el grup d'amics que discuteixen si anar al cinema o a la
plaça; dins la classe que delibera si fer o no un examen; dins el petit taller, la secció de la fàbrica o el sindicat
obrèr.

Cal evitar tot allò que és una simple propaganda proselitista i parcial per a evitar d'ésser manipulats. Cal tenir
una bona formació-informació sobre els problemes de fons, criteris adients i sòlids per a jutjar, analitzar les diverses
proposades dels partits, la seva gestió i la nostra participació de la cosa pública.

La democràcia no és un certificat de garantia, sinó una lluita constant per a fer un món diferent, solidari i
fratern on hi capiguin tots els homes i totes les ideologies.

GREGORI MATEU ESTARELLES